

Večeřa, Jiří: Ochrana spotřebitele v České republice a Evropské unii

Praha: Leges, 2013, 266 stran, ISBN 978-80-87576-34-2

Jan Hurdík*

I.

Do právnických knihkupectví se právě dostala monografie JUDr. Jiřího Večeři, Ph.D., LL.M., jejíž téma je z více hledisek velmi aktuální a dokáže zaujmout jak praktické právníky, tak akademickou obec. Intenzivní vývoj na úrovni evropské legislativy a judikatury, směřující až ke koncepční reformě komunitárního práva ochrany spotřebitele a současně probíhající rekodifikace českého soukromého práva vyžadují solidní základ v oblasti doktrinní i oblasti praktických konceptů a dílčích řešení.

Autor vybral z možných variant zaměření tématu segment a úhel pohledu, který má zvláštní význam v současnosti: pod evropeizací české právní úpravy ochrany spotřebitele lze vidět jak (staticky chápaný) stav ovlivnění českého spotřebitelského práva evropským právem *de lege lata*, k určitému okamžiku, tak dynamiku probíhajícího procesu ovlivňování, kde evropeizace je vektorem, nikoli statickým stavem.

Autor měl na výběr z uvedených možností; nakonec zřetelně vsadil na jistotu stavu *de lege lata* včetně porovnání s textem nového českého občanského zákoníku, který lze v současnosti, kdy jako základ celého reformního procesu soukromého práva již postupně vstupuje do života, považovat za úhelný kámen zájmu celé právní obce. Monografie se ovšem v nezbytné míře zabývá i dynamikou vývoje evropeizace českého spotřebitelského práva, zejména z hlediska opatření pomocných podkladů pro charakteristiku stavu *de lege lata* a rovněž pro vytvoření širšího a dynamického rámce pro další vývoj českého spotřebitelského práva.

* Prof. JUDr. Jan Hurdík, DrSc., Katedra občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

II.

Souborně třeba konstatovat, že autorem zvolený tématický obsah a rozsah, jak je popsán v bodu I., má svůj nepochybný pozitivní význam a je nezbytně nutný pro důsledné zvládnutí tohoto složitějšího tématu. Zachytit ryze současný stav promítnutí evropského spotřebitelského práva do práva českého je krok, který už byl několikrát podniknut (např. Selucká, M., Ochrana spotřebitele v soukromém právu, Praha: C. H. Beck 2008). Autor však ve své práci zaměřil pozornost především na funkční a obsahovou vazbu mezi evropským a českým právem, což je v českých podmínkách nezbytný a záslužný krok.

Z pohledu cílů práce, jak si je autor sám stanoví (srov. s. 14–16), jde o cíle ambiciózní a náročné, nicméně reálně splnitelné v prostoru daném tematickým zaměřením a strukturou práce. Autor je členěn do dvou skupin: na cíle teoretické a systémové povahy (doktrinní ukotvení obecnějších otázek ochrany spotřebitele, jakož i vymezení místa a role právní úpravy ochrany spotřebitele v systému evropského a českého občanského práva), a dále na řadu otázek, kterými se bude zabývat či zabývá právní praxe v oblasti výkladových nejasností a rozporů české právní úpravy s výchozí úpravou unijního práva.

Uvedené cíle kniha sleduje a autor je plní. Monografie obsahuje rozsáhlou deskripci legislativního stavu evropského práva, řeší obecné otázky teoretické, resp. systémové povahy, jakož i celý komplex otázek výkladových a aplikačních.

Co poněkud považují rezervu tohoto ambiciózního díla, je pocit, že autor – zřejmě ve vleku snahy podat epický obraz českého spotřebitelského práva ve funkcionálním kontextu s evropským právem – méně pamatoval na čtenáře a jeho limity. Práci by možná prospělo důslednější závěrečné shrnutí hlavních závěrů díla.

III.

Zvolená metodologie monografie poctivě sleduje její cíle. Práce je kombinací metody analytické, systémové a komparativní. Všechny však jsou užity ve specifické podobě, dané povahou cílů práce: porovnávání evropské právní úpravy a praxe s českou není provedeno klasickou srovnávací metodou, nýbrž postupem, který bychom mohli označit jako „dynamicko-funkcionální komparatistika“, v níž dominují srovnávané soubory v předem vymezených pozicích daných postavením evropského a českého spotřebitelského práva ve vyšším systému a v nichž současně probíhá permanentní proces na první pohled jednocestného ovlivňování, ve skutečnosti však za působení poměrně zřetelné zpětné vazby.

V jádru práce se modifikovaná srovnávací metoda prolíná s analytickou a do značné míry též systémově-strukturální, která se projevuje v celostnosti řešení dílčích otázek na vyšší systémové úrovni.

Volba srovnávacího materiálu v oblasti německé právní úpravy, odkud pramení nepochybně hlavní impulsy evropeizačního procesu, je šťastná a vede pozornost čtenáře, hledajícího zjevné i skryté cesty dalšího vývoje evropské a národní ochrany spotřebitele, správným směrem.

Metodika práce jednou z jejích silných stránek, která pozitivně ovlivnila práci jako celek.

Z hlediska zdrojů, z nichž práce čerpá, oceňuji rozsah a komplexnost pramenů původních a literárních i způsobilost autora pracovat se zdroji z nejdůležitějších jazykových oblastí vzhledem k tématu.

IV.

Základní členění práce je provedeno do sedmi kapitol, které jsou dále podrobněji strukturovány a výstižně označeny. Takové členění je ku prospěchu přehlednosti a logické posloupnosti autorových bádání a jejich prezentace.

Autorem avizovaná teoretická bádání jsou obsažena především v kapitole 1, zabývající se „evropeizovanými oblastmi občanského práva“, kam autor počítá vedle spotřebitelského práva též ochranu osobních údajů, evropské mezinárodní právo soukromé a právo duševního vlastnictví. Je otázkou doktrinního a legislativního vymezení pojmu občanské právo, aby bylo možno odůvodněně do jeho rámce řadit ochranu osobních údajů – vzhledem k vysoké míře veřejnoprávní metody uplatněné při této ochraně – a evropské mezinárodní právo soukromé, které teprve dotváří svůj obsah a „dovymezuje se“ vůči ostatním odvětvím (srov. koncepční práce M. Pauknerové, V. Týče, N. Rozehnalové a dalších).

Teoretické otázky řeší do jisté míry i kapitola 2, zabývající se „výchozí úpravou evropeizace v právu EU“, kam autor zahrnuje obecné zdroje evropeizace (bez specifického omezení na spotřebitelské právo) vycházející z primárního a sekundárního práva EU, výrazné (a autorem kritizované) vysoké a extenzivně působící míry aktivit ESD při sjednocování právní praxe národních států a konečně odpovědnost státu za škodu způsobenou porušením unijního práva (subkapitola 2.4).

Kapitola 2 ovšem současně vytváří praktický obecný základ pro řešení vlastního jádra práce, které se skrývá v obsáhlé kapitole 3, řešící stav evropeizace (ve směrnicih roztrfštěné a v českém právu nepřilíš zdařile společně harmonizované) úpravy spotřebitelských smluv jednotlivých (podle autora obecných) typů.

V následující kapitole 4 autor analyzuje stav evropeizace úpravy obecných občanskoprávních typových smluv, v nichž se promítá spotřebitelské specifikum.

Ne bez pochybností z hlediska systémového je následující kapitola 5 věnována odpovědnosti výrobce za škodu způsobenou vadou výrobku.

Kapitola 6 je nazvána Úprava v občanském zákoníku 2014 a z hlediska praktického představuje jádro díla. Její členění je zaměřeno na pojem spotřebitele a podnikatele, spotřebitelské smlouvy ve vlastním smyslu, dále se zabývá evropeizovanými smluvními typy, které podle autora představují (spotřebitelsky vymezená) kupní smlouva a smlouva o zájezdu. Zvláštní subkapitola tvoří odpovědnost výrobce za škodu z vady výrobku.

Monografii uzavírá pohled na další vývoj práva EU na ochranu spotřebitele, orientovaný na tendence a průběžně výsledky revize spotřebitelského *acquis*, jakož i konkrétní otázky a řešení, které přináší směrnice o právech spotřebitelů. V samém závěru autor předestírá dlouhodobý výhled, na jehož konci lze tušit obrysy evropského kodexu soukromého práva.

V.

Shrnuto, autor tím, že sebral, solidně systematicky uspořádal a důkladně analyzoval rozsáhlý materiál ke stavu evropeizace spotřebitelského práva, splnil vlastní cíl práce i očekávání jeho okolí. Práce je rozsahem i obsahem jasně definovaná a v tomto rámci představuje její obsah i její výstupy přínos pro rozvoj vědy českého občanského práva i evropského soukromého práva. Především jde však o dílo přehledně uspořádané a dobře čtivé i pro méně poučeného čtenáře, který bude v práci hledat jak základní orientaci v české a evropské spotřebitelské problematice, tak východiska a základní odpovědi na konkrétní zadání, které v tomto dříve ryze národním segmentu přináší každodenní právní praxe.